

Motion till riksdagen 2019/20:3360

av **Gulan Avci m.fl. (L)**

Liberal integrationspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integration kräver ett tydligt fokus på jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och försörja sig själva och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i diskrimineringslagen tydliggöra gränsen mellan religionsfrihet och likabehandling av kvinnor och män samt flickor och pojkar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringslagens tillämpning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en arbetsmarknad som öppnas för fler och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända akademikers inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av vuxenutbildning och validering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta vara på nyanländas potential som företagare och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på deltagande i etableringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets betydelse för integrationen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på deltagande och resultat i sfi och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets roll för att nyanlända barn och barn till nyanlända ska klara skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolans roll för alla barns språkutveckling och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolans roll för alla elever, även de som nyligen kommit hit, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen att det ska löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen om motprestation för försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa parallellsamhällen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets viktiga roll i integrationsarbetet där framför allt de större aktörerna kan spela en avgörande roll, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och intolerans och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa diskriminering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostadssegregation och vikten av mer blandande boendeformer även i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att motverka trångboddhet inklusive ett ökat samarbete mellan fastighetsägare och det offentliga för att motverka svarthandel med hyreskontrakt och andrahandsuthyrning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör ge sina bostadsbolag befogenhet att bli byggherre för projekt där nya bostadsrättsfastigheter eller ägarlägenheter byggs i utsatta områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlända tidigt ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta både jobb och bostad, t.ex. genom att ställa sig i bostadskö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige ska vara ett öppet land. Här ska människor som behöver skydd undan förtryck kunna få en fristad, och här ska skickliga yrkespersoner vara mer än välkomna att bidra med sin kompetens. Invandring har gjort Sverige bättre, smartare och rikare. Men en liberal migrationspolitik kräver regler, fungerande integration och höga förväntningar på personligt ansvarstagande för den som kommer hit. Det har inte Sverige i dag. En stängd arbetsmarknad och stelbenta system gör integrationen lång och svår. Barn växer upp omgivna av vuxna som saknar jobb och inte talar svenska. Många flickor och pojkar utsätts

för hedersrelaterat våld och förtryck. Parallelsamhällen växer fram, och otryggheten, bristande barnrättsperspektiv och ojämställdheten gror i utsatta områden. Ofriheten biter sig fast.

I stället för att arbetsmarknaden öppnas för den som saknar lång utbildning eller kontakter hålls människor kvar i ett bidragsberoende som riskerar att gå i arv. För dem som får stanna i Sverige måste invandringen bli mer än att resa över gränsen. Fler måste snabbare lära sig svenska, och alla barn – även de som nyss har kommit hit – måste få en chans att klara skolan. Civilsamhällets kraft i både mottagande och integration ska bättre tas till vara.

En liberal integrationspolitik ger var och en de verktyg som behövs för att växa, försörja sig själv och fullt ut delta i det svenska samhället. Det handlar om jobb, språk och utbildning men stannar inte där. Liberal integrationspolitik handlar också om att befästa de demokratiska, jämställda och sekulära värderingar som präglar vårt land. Det handlar om att motverka parallelsamhällen som bland annat tar sig uttryck i hedersrelaterat våld och förtryck. Den som med hot och hat hindrar andra att leva i frihet ska aldrig mötas med tolerans.

I över hundra år har liberaler kämpat för kvinnans frigörelse. Det har handlat om rösträtt, rätten till utbildning och egen försörjning, rätten till sin egen kropp och egenmakt över sin sexualitet. Helt enkelt rätten att välja sitt eget liv. En självklar del av vår integrationspolitik är därför att vara kompromisslösa när det gäller kampen för jämställdhet, barnrättsperspektivet och individens frihet. Vi viker inte undan för vare sig självutnämnda moralväktare eller vänsterns kulturell relativism.

Liberalerna har en sakpolitisk överenskommelse, januariavtalet, inklusive ett budgetsamarbete med Centerpartiet och regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet, varför formella yrkanden som omfattas av detta samarbete inte läggs i denna motion.

Integration med tydligt fokus på jämställdhet

Samma rättigheter och skyldigheter ska gälla för alla flickor och pojkar likväl som kvinnor och män som bor i vårt land. Att som nyanländ komma till ett land där jämställdhet mellan könen är centralt och tilltron till staten liksom individualismen är stark är inte alltid enkelt, och just därför behöver samhällets signaler vara mycket tydliga. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Ingen människa ska av sin omgivning hindras från att utöva de självklara rättigheter och möjligheter som gäller lika för alla i hela landet.

För oss liberaler är det självklart att det behövs en integration med ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet. Alla integrationsåtgärder ska ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv, vilket måste krävas av alla relevanta aktörer. Och kvinnor har en central roll i integrationsarbetet. När nyanlända kvinnors frihet växer genom att de får egen lön och ett eget jobb ökar deras självständighet i förhållande till både samhället och deras partner, samtidigt som integrationen av hela familjen stärks.

Språket är vägen in i det svenska samhället – för både kvinnor och män. Den kvinna som lär sig svenska kan både gå till läkaren själv och lättare få ett jobb. Fler kvinnor, inklusive föräldralediga, måste snabbare få lära sig svenska. Kommunerna ska åläggas att anordna kurser i svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna för-

skolan. Att delta i svenskundervisning ska vara en relevant motprestation för att få försörjningsstöd.

Arbetsförmedlingen måste ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Fler insatser krävs för att både lågutbildade och högutbildade kvinnor snabbare ska komma i jobb. Vårnadsbidraget bidrog till att kvinnors arbetsmarknadsintroduktion försenades och ska inte återinföras, och det är positivt att föräldraförsäkringen för nyanlända har begränsats för att öka incitamenten att komma in på arbetsmarknaden.

En av vår tids viktigaste jämställdhetsfråga och barnrättsfråga handlar om att intensifiera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, vilket närmare presenteras i Liberalernas särskilda motion som hanterar hedersrelaterat våld och förtryck.

Stärk individen – motverka parallellsamhällen

Liberal integrationspolitik handlar om att befästa de liberala och demokratiska värderingar som präglar vårt land. Många som har kommit till Sverige har levt i samhällen som präglas av andra värderingar, i samhällen där de inte har kunnat eller vågat förlita sig på staten. I stället har klanen eller den utvidgade familjen funnits. Ofta anses kvinnan underordnad mannen och barnets rättigheter ifrågasätts. Att komma till ett land där jämställdhet mellan kvinnor och män är centralt likväl som barnets rättigheter och där tilltron till staten liksom individualismen är stark, är då inte alltid enkelt.

Ingen människa ska av sin omgivning hindras från att utöva de självklara rättigheter och möjligheter som gäller lika för alla i hela landet. Vi kan aldrig acceptera framväxten av parallellsamhällen.

Vi vill se ett stopp för nya religiösa friskolor, vilket tack vare Liberalerna nu också utreds. Religiösa friskolor riskerar att leda till att fler barn, däribland nyanlända barn och barn boende i utsatta områden, isoleras från det svenska samhället och får möta färre elever med svenska som modersmål. Skolan, som ska vara en brygga in i samhället, riskerar i stället att bli en enklav som isolerar barnen från resten av samhället och motverkar jämställdhet och likabehandling av flickor och pojkar. Skolinspektionen måste också ges ett särskilt uppdrag att granska existerande skolor med religiösa inslag samt friskolor som drivs av ideella föreningar och trossamfund.

Tryggheten måste säkras där kriminella gäng och moralväktare styr. Rättssamhällets institutioner måste stärkas, återta kontrollen, öka sin närvaro och agera när människors frihet begränsas av kriminella. Våldsbejakande religiös extremism måste bekämpas. Att försvara friheten för alla människor och bekämpa kriminalitet kräver ett stärkt rättssamhälle med bland annat fler poliser som i samverkan med andra samhällsaktörer i området, till exempel skolor och socialtjänst, kan öka människors trygghet och frihet. Liberalernas förslag för ett stärkt rättssamhälle presenteras närmare i Liberalernas motion i ämnet.

Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas genom strängare straff och mer kunskap om dessa brott och förtryck. Reglerna för utvisning av icke-svenska medborgare som döms för brott ska skärpas och alltid prövas avseende till exempel hedersrelaterade brott och hatbrott. I vår motion i ämnet presenteras konkreta förslag för att bekämpa våldet och förtrycket.

Kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga en framtid i Sverige. Redan under asyltiden behövs en obligatorisk samhällsinformation.

Efter erhållet uppehållstillstånd behövs en stärkt och förbättrad obligatorisk samhällsorientering. Antalet samhällsorienteringstimmar ska utökas från dagens 60 timmar till 100 timmar.

All samhällsinformation, under både asyltiden och etableringstiden, ska fokusera på att ge alla, både kvinnor och män, tydlig information om rättigheter och skyldigheter och kunskap om svensk arbetsmarknad samt baseras på svensk lagstiftning och betona principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle. Även frågor kring barnrättsperspektiv och individens frihet att forma och påverka sitt liv likväl som rätten till egenmakt över sin sexualitet ska hanteras.

Samhällets signaler ska vara tydliga oavsett om det handlar om förskola, skola, socialtjänst, sjukvård, arbetsförmedling eller rättsväsende. Det kan till exempel handla om att socialtjänsten i samband med behandling om försörjningsstöd tydligt pekar på att både kvinnor och män förväntas jobba eller att skolan inte accepterar föräldrars önskemål om att separera flickor och pojkar på olika sätt i skolan.

Religionsfrihetens gränser

Religionsfriheten innebär att ingen får förvägras rätten till sin egen tro eller rätten att utöva sin religion men också rätten att slippa ha en tro. Religionsfriheten betyder inte att någon med hänvisning till sin religion får begränsa andra människors frihet.

Diskussionen kring religionsfrihetens innebörd måste föras, och särskilt viktigt är det i relation till skolan och elevers rätt till en objektiv utbildning. Det råder oklarheter kring vad en arbetsgivare kan ställa för krav på sina medarbetare när det gäller likabehandling av sin personal och kunder. Det måste vara självklart att en arbetsgivare ska få ställa krav på en viss klädsel, till exempel på grund av krav på säkerhet och hygien eller på grund av arbetets karaktär. Om sådana regler är sakligt motiverade utgör de ingen inskränkning av religionsfriheten. På samma sätt måste en arbetsgivare kunna kräva att man som arbetstagare bemöter kvinnor och män som är kollegor, kunder, klienter eller patienter på samma sätt.

Staten ska inte lägga sig i människors religionsutövning. Och staten ska inte lagstifta om hur människor ska hälsa på varandra. Men vi vill ha en diskrimineringslagstiftning som främjar likabehandling i stället för som nu legitimerar att kvinnor och män behandlas olika på en arbetsplats. Jämställdhet och likabehandling ska inte sättas på undantag.

Diskrimineringslagen behöver förtydligas. Det behövs tydligare regler om att religion inte kan få inskränka likabehandlingen av flickor och pojkar eller kvinnor och män på till exempel arbetsplatser och i skolan. En arbetsgivare som arbetar för likabehandling och som aktivt verkar för jämställdhet ska inte straffas. Självklart ska det inte få finnas förtäckta regler som utesluter grupper från att ansöka om jobb men att jobba för likabehandling och jämställdhet ska vara förenligt med svensk diskrimineringslagstiftning.

Bekämpa rasism och diskriminering

Liberaler har i alla tider bekämpat rasism, främlingsfientlighet och intolerans. Hatbrott ska bekämpas. Religiösa och kulturella institutioner som är utsatta måste känna att det sekulära samhället erbjuder skydd. Skolans arbete med en demokratisk värdegrund och kunskap mot antisemitism, islamofobi, homofobi och andra former av intolerans måste förstärkas.

Ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering men dessvärre möts många nyanlända av både direkt och indirekt diskriminering bland annat på arbetsmarknaden. Att nyanlända har svårare att få jobb på den svenska arbetsmarknaden handlar inte bara om bristande kunskaper i svenska och utbildningsbakgrund utan också om diskriminering eller fördomar. Ansökningar sällas bort på grund av att namnet inte är svenskklängande. En del arbetsgivare vågar inte satsa på att anställa den som inte pratar perfekt svenska. Men i dag vittnar även anställda med utrikes bakgrund om att de utsätts för rasism och diskriminering på jobbet av kunder och klienter. Detta är en arbetsmiljöfråga som arbetsgivaren framför allt har ett ansvar att hantera, men som medmänniskor har vi alla ett ansvar att i stället stötta dem som utsätts. Det behövs också ett effektivt arbete mot diskriminering. Liberalerna har länge drivit på för att det ska kosta att diskriminera och den som drabbas ska kunna få hjälp och upprättelse.

År 2009 infördes Sveriges första sammanhållna diskrimineringslag. Lagen syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Lagen har därefter förtydligats, bestämmelserna om aktiva åtgärder har blivit mer enhetliga och skyddet mot åldersdiskriminering har utökats. Likaså finns nu möjlighet att pröva bristande tillgänglighet som en form av diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Den nuvarande diskrimineringslagen har snart funnits i tio år. Det finns därför skäl att göra en utvärdering för att undersöka om lagen är ändamålsenligt utformad eller om det finns skäl att göra förändringar för att stärka den enskildes möjligheter att hävda sin rätt. I det sammanhanget bör man också uppmärksamma det faktum att många anmälningar inte leder till någon åtgärd eftersom det som har anmälts inte bedöms ligga inom ramen för lagen. En närmare analys av den samlade mängden anmälningar kan ge kunskap om både det eventuella behovet av lagjusteringar och behovet av förbättrad information till allmänheten om vad diskrimineringslagen omfattar och inte. En sådan översyn kan också inkludera den nuvarande modellen med en statlig diskrimineringsombudsman i kombination med statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer.

Jobb och egen försörjning ger individen frihet

Att ha ett jobb och egen försörjning ökar människors frihet. Samtidigt blir arbetsmarknaden i Sverige alltmer tudelad. En ny arbetslöshet växer fram där många inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden över huvud taget. De flesta har låg utbildning, många är utrikes födda.

Oavsett konjunkturläge är det alldeles för få nyanlända som har ett riktigt jobb med egen lön efter avslutad etablering. Subventionerade anställningar kan vara en väg in på arbetsmarknaden men får aldrig användas för att gömma undan människor i åtgärder och låtsasjobb. Dessvärre leder dessa anställningar, såsom extratjänsterna, alltför sällan till riktiga jobb. Under senare år, som har präglats av högkonjunktur, har det dessvärre inte vidtagits nödvändiga åtgärder för att fler utrikes födda skulle få jobb och egen försörjning trots att Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet tydligt pekat på att de höga ingångslönerna i Sverige försvårar integrationen.

Vår arbetsmarknad måste öppnas upp för fler, även för dem med låg utbildning, annars riskerar generationer att hamna i utanförskap. Det måste bli billigare och enklare att anställa. Nyanlända behöver lära sig svenska och få möjlighet till utbildning, men många kommer inte att kunna sitta i skolbänken och ta igen en utbildning de aldrig fick

som barn. Vi liberaler vägrar att hänvisa dem till låtsasjobb, bidrag och utanförskap. Vi vill i stället ge dem chansen att få ett jobb och en lön att leva på. Därför driver vi på för en liberaliserad arbetsmarknad inklusive arbetssätt och åtgärder som gör det billigare och enklare att anställa. Till exempel vill vi utveckla RUT-reformen som har bidragit till att framför allt utrikes födda kvinnor har fått jobb med egen lön.

Att snabba på vägen till jobb är avgörande både för individen och för samhället. Om vi misslyckas blir fler hänvisade till bidrag som alltför ofta leder till ett långvarigt bidragsberoende och ett utanförskap som riskerar att gå i arv.

I dag är normen att alla nyanlända ska vara i etablering i 24 månader när normen i stället borde vara att så snabbt som möjligt komma i jobb. Vi vill se ett system som är mer flexibelt, som anpassas efter individens behov och förutsättningar och som har ett betydligt tydligare fokus på att korta etableringstiden.

Förväntningarna och kraven på att delta i etableringsinsatser måste öka. Alltför få deltar i samhällsorienteringen liksom i sfi-studier. Se mer nedan under sfi-avsnittet.

Rutinerna kring rapportering av frånvaro måste skärpas. Sedan december 2016 behöver kommunerna, som ansvarar för sfi och samhällsorientering, inte skriva under den enskildes månadsredovisning. Här finns det anledning att se över regelverket igen.

Kopplingen mellan deltagande i etableringsinsatser och rätten att få ersättning måste tydliggöras. Regler för hur länge en person kan vara frånvarande utan att ersättningen sätts ner är ofta för generösa. Till exempel har en person rätt att behålla full ersättning vid frånvaro om den beror på sjukdom eller vård av barn upp till 30 dagar. Vi anser att etableringsersättningen ska sänkas vid frånvaro på grund av t.ex. vård av barn till 80 procent på samma sätt som sker vid frånvaro från till exempel arbete eller aktivitetsstöd.

Utbildning och validering

Nyanlända som kommer med utbildning och yrkeskunskaper måste snabbt tas till vara. Redan under asyltiden måste en kartläggning ske av den asylsökandes utbildning och kompetens. För dem som får uppehållstillstånd behövs effektivare insatser för kompletterande utbildningar och en smartare introduktion i arbetslivet. Det kan handla om att mer av svenskundervisningen är verksamhetsförlagd och varvas med praktik.

Snabbare validering av människors kompetens är centralt och kan bidra till att nyanlända kommer snabbare i jobb samtidigt som det är en komplex verksamhet som kräver särskild uppmärksamhet. Det behövs åtgärder för att få till stånd långsiktiga och enhetliga valideringssystem som också är tillgängliga i hela landet på samtliga nivåer i utbildningssystemet och mot en större bredd av kvalifikationer i arbetslivet.

Fler vägar behövs för att snabbt få in nyanlända akademiker på arbetsmarknaden. Universitet och högskolor måste ges förutsättningar att bedriva kompletterande utbildningar, t.ex. för att snabbt ge vårdpersonal den kompletterande utbildning som de behöver. Vi välkomnar insatser som Tekniksprånget och Jobbsprånget som riktar sig till nyanlända akademiker som ingenjörer, naturvetare och ekonomer.

Vuxenutbildning och lärlingsanställningar behöver långsiktigt stärkas. Vuxenutbildning är viktigt både utifrån möjligheten att byta yrkesbana och som port in till det svenska yrkeslivet för nyanlända. De som läser på vuxenutbildningen är i dag en mycket heterogen grupp, vilket kräver att vuxenutbildningen i högre utsträckning måste utgå från varje individs behov. Kvaliteten i undervisningen, både vad gäller grundläggande vuxenutbildning och gymnasienivå, måste förbättras långsiktigt, liksom lärarbristen.

Lärlingsanställningar är effektiva sätt att komma i arbete men det krävs att kommuner verkligen satsar på att utveckla samarbetet mellan vuxenutbildningen och lokala företag.

Yrkesutbildningar spelar en viktig roll för att nyanlända ska komma i arbete. Vi fortsätter att driva idén om yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör rikta sig till personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa. Erfarenheterna från införandet av yrkeshögskolan ska tas till vara.

Vi måste bli bättre på att ta till vara den potential och det entreprenörskap som många nyanlända bär med sig. Företagandet måste ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället. Att starta och driva företag, till exempel inom servicesektorn, kan för många vara en viktig väg till egen försörjning. Det behövs praktisk information för att enkelt komma igång. Kommuner bör verka för att vara attraktiva företagarkommuner. Samarbete med exempelvis Nyföretagarcentrum, Drivhuset och det civila samhället är viktigt. Det ska vara enklare att starta företag och därför bör reglerna för att få F-skattsedel förenklas.

Satsa på svenskan

Språket är biljetten in i det svenska samhället. Språket handlar om frihet och självbestämmande samt om makt över sitt eget liv. Det handlar om att barn och unga ges rätt förutsättningar att klara skolan. Att kunna få ett jobb och egen lön. Att kunna delta i samhället.

Liberalerna har länge drivit frågan om språkets betydelse för individen och samhället, inklusive ett språktest för medborgarskap. Därtill har vi drivit på för att människor redan under asyltiden ska få lära sig svenska.

Skolinspektionen visade i en särskild granskning vintern 2018 att sfi-undervisningen har kvalitetsproblem. Fortfarande får eleverna samma lektionsupplägg och samma arbetsuppgifter oberoende av sina bakgrundskunskaper. De standardiserade uppläggen gör att studierna fortfarande tar för lång tid, vilket försenar många nyanländas entré på arbetsmarknaden. Ett annat problem som Skolinspektionen har uppmärksammat är bristen på uppföljning av huvudmannen.

Det behövs ett kvalitetslyft vad gäller sfi – av både kommunala och fristående aktörer. Kommunerna måste ta ett större ansvar för att följa upp sfi-undervisningen när det gäller kvalitet och resultat. Skolinspektionen måste fortsatt granska verksamheten.

Sfi måste anpassas ännu bättre utifrån varje individs kunskaper och förutsättningar. En akademiker har ofta helt andra förutsättningar att ta till sig ett nytt språk än någon som inte har gått klart grundskolan. Det måste också vara möjligt att plugga sfi på kvällar och helger och under sommaren. Här behövs mer kommunsamverkan eftersom mindre kommuner kan ha svårt att erbjuda ett brett och flexibelt sfi-utbud.

I dag ska nyanlända läsa i genomsnitt 15 timmar sfi i veckan, vilket många gånger borde kunna ökas för att korta tiden och förbättra resultaten.

Det måste bli enklare att läsa sfi med yrkesinriktning (sfx) i kombination med kompletterande utbildningar. Även här måste fler kommuner samverka för att kunna erbjuda en bredd, men kommunerna måste också i större utsträckning beakta näringslivets behov av arbetskraft med relevanta språkkunskaper. Det nationella och regionala ansvaret för distans- och yrkesinriktad sfi-undervisning framför allt när det gäller brist-

yrken behöver stärkas men även kommunernas ansvar för yrkesinriktad sfi behöver tydliggöras. Vi ser gärna att digitala språkverktyg utvecklas och används. Målet bör vara en digital plattform med pedagogiska tjänster som är tillgängliga för alla nyanlända.

Det behövs långsiktiga insatser för att öka andelen behöriga sfi-lärare. På kort sikt och på kommunal nivå krävs kreativa lösningar som kan handla om att anställa lärare som har pensionerats. Incitamenten för att jobba längre upp i åldrarna måste öka. Eftersom det behövs sfi-undervisning på flexibla tider borde det vara möjligt att jobba extra som sfi-lärare om man har relevant behörighet.

Tydliga krav ska också ställas på individen. Det behövs ett ökat fokus på deltagande men också på resultat. Det räcker inte att bara delta och sitta av tiden i klassrummet. En individ ska inte kunna tacka nej till ett erbjudet arbete med hänvisning till studier om personen i fråga efter ett antal månader inte påvisar studieresultat.

Vi vill också införa en kontrollstation efter 52 veckors sfi-studier. Om endast begränsade resultat har uppnåtts ska man i stället ut i jobb eller praktik. Det är betydligt bättre att befinna sig i ett sammanhang där man dagligen tränar svenska än att sitta i skolbänken utan resultat. Här behövs också ett tydligt jämställdhetsperspektiv. För en del kvinnor kan det handla om att familj och omgivning accepterar sfi-studier men inte praktik eller jobb. Samhällets aktörer måste vara tydliga med att både kvinnor och män förväntas försörja sig själva och då måste det också finnas kunskap om de faktorer som utgör hinder för kvinnors deltagande. Det kan till exempel handla om att vissa kvinnor lever i en hederskontext.

För en del kan det vara betydligt bättre att lära sig svenska på jobbet i stället för att sitta i en skolbänk. Därför behöver kommuner i större utsträckning erbjuda yrkes-svenska kopplat till det lokala näringslivet. Det finns bra lokala initiativ där företag tillsammans med kommunen ser till att anställda kan plugga enkel yrkessvenska på arbetsplatsen.

Kommuner ska åläggas att anordna kurser i svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan. Den som får försörjningsstöd, även under föräldraledighet, ska läsa svenska, annars dras försörjningsstödet ner. Att delta i sfi ska vara en relevant motprestation för att få försörjningsstöd.

Obligatorisk språkförskola

Förskolan är bra för alla barns lärande och språkutveckling och fyller en särskilt viktig roll för de barn som inte talar svenska och som inte heller har föräldrar som är svensk-talande. Barn som har gått i förskolan och har fått bättre språkutveckling har lättare att klara skolan. Dessutom kan barnens deltagande i förskolan ha en positiv effekt på nyanländas, särskilt kvinnors, möjligheter att få jobb. Tack vare Liberalerna kommer frågan om en obligatorisk språkförskola för alla nyanlända barn/barn till nyanlända från tre år att utredas och införas under mandatperioden.

På samma sätt som görs inför förskoleklass bör alla kommunens barn bjudas in till ett aktivt förskoleval för att öka möjligheterna för föräldrar att välja förskola. Kommuner ska arbeta uppsökande för att få fler nyanlända barn/barn till nyanlända, oavsett ålder, till förskolan.

Skola

Kunskap är biljetten vidare i livet och det är därför som vi liberaler kämpar för en riktigt bra skola för alla barn, även de som nyligen har kommit till Sverige. Även nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till deras förkunskaper. De nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige måste ges tid att uppnå kunskapsmålen i svensk grundskola. Därför driver vi på för förlängd skolplikt, prioriterad timplan och kortare sommarlov för att nå behörighet till gymnasiet.

Skolsegregationen måste motverkas. De elever som har sämst förutsättningar ska ha mer ekonomiska resurser men också möta de skickligaste lärarna. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utsatta områden behövs särskilda karriärtjänster i utsatta områden. Därtill finns nu möjligheten att anställa lärarassistenter, vilket kan bidra till att få fler vuxna i skolan för ökad studiero. Ett aktivt skolval ska införas för att öka möjligheten för alla att få önskad skola och nyanlända elever ska fördelas ut över fler skolor. Dessutom måste Skolinspektionen få utökade möjligheter att stänga skolor som inte ger eleverna den kvalitativa skolundervisning som de har rätt till eller om huvudmännen inte följer läroplanen till exempel i fråga om jämställdhet och likabehandling.

För en utförligare beskrivning av en liberal skolpolitik för alla inklusive nyanlända elever hänvisas till Liberalernas skolpolitiska motion.

Bryt fattigdomsfällan i bidragssystemen

En ny arbetslöshet har fått fäste i Sverige. Det handlar framför allt om nyanlända och unga utan gymnasieutbildning som inte får fotfäste på arbetsmarknaden. Som en konsekvens fördjupas bidragsberoendet och blir i många fall permanent. Vi måste bryta fattigdomsfällan i bidragssystemen.

Det måste löna sig att arbeta i förhållande till att leva på bidrag. Vidare vill vi införa en motprestation för försörjningsstöd i alla kommuner. Det kan handla om att läsa sfi, ta ett praktikjobb eller söka arbete även utanför kommungränsen.

En bidragskommission behöver tillsättas för att ta fram förslag på hur man kan bryta det långvariga bidragsberoendet. Det kan handla om att se hur bidragen bör minska för personer som aktivt förlänger arbetslösheten genom att tacka nej till jobberbjudanden eller undersöka om etableringstillägget kan individualiseras. Även konstruktionen av dagens etableringstillägg behöver analyseras, eftersom den kan bidra till att kvinnor inte tar ett jobb för att det kan missgynna familjens totala inkomst (ESO-rapport 2018:2). En annan fråga som behöver belysas är ersättningar för boendekostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd.

Vidare behövs tydligare regler för kvalificeringen in i välfärdssystemen. De särskilda regler som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övrigt skyddsbehövande vad gäller aktivitets- och sjukersättning samt garantipension bör tas bort.

Efterlevandestödet behöver reformeras och göras mer likt underhållsstödet. Möjligheten att få efterlevandestöd retroaktivt ska minska, men det behövs fler förändringar, i linje med dem som har föreslagits av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten i ”Underhållsstöd och efterlevandestöd för nyanlända barn” (2016). Syftet med efterlevandestöd är att ett barn som har förlorat en eller båda föräldrarna ska få ekonomiskt stöd för att klara omkostnader för boende m.m. Ett barn som i stället får ett omfattande stöd från

det offentliga i form av t.ex. boende i hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende bör därför inte samtidigt få efterlevandestöd.

Ett uppvärderat medborgarskap

Att frivilligt välja att bli medborgare i Sverige är det yttersta beviset på att man vill bli en del av vårt lands framtid. Vi ser medborgarskapet som slutet på integrationsprocessen och inte ett steg på vägen. Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle där varje människas frihet är i fokus och där alla ökar sina möjligheter att bli aktiva samhällsmedborgare.

I de flesta västländer måste den som vill bli medborgare ha grundläggande kunskaper i landets språk. Ett språkkrav stärker medborgarskapets status och är en viktig symbol för principen om att alla ska kunna kommunicera med varandra i ett samhälle. Redan 2002 föreslog vi språktest för medborgarskap, men partier från vänster till höger kritiserade oss. Under alliansregeringens tid var motståndet fortsatt stort men tack vare Liberalerna kommer frågan snart att ta viktiga steg framåt.

Alla nyanlända ska delta i samhällsorientering. Den som är vuxen och vill bli svensk medborgare ska ha deltagit i utbildningen och genomföra ett enklare samhällstest. Samhällstestet ska visa på vilka frågor och principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle där frågor om barnrättsperspektiv också ska inkluderas. Det måste bli lättare för barn som föds i Sverige att bli svenska medborgare.

Reglerna för att säga upp ett svenskt medborgarskap ska ändras för att stärka barns rättigheter och öka skyddet mot att barn förs utomlands för att giftas bort. Vi får aldrig tumma på barns mänskliga rättigheter. Det ska aldrig vara möjligt att ett barn riskerar att bli av med sitt svenska medborgarskap för att vårdnadshavarna vill föra barnet ut ur Sverige mot dess vilja för att till exempel gifta bort barnet.

Stärk det civila samhället

Det civila samhället spelar en viktig roll när det gäller att främja nyanländas väg in i det svenska samhället men även när det gäller mottagandet av asylsökande. Framför allt de större aktörerna kan spela en avgörande roll i det långsiktiga mottagandet av asylsökande och integrationen av nyanlända. De bidrar bland annat till språkträning och till att nya kontakter och mötesplatser skapas. Det offentliga ska samverka och bidra med finansiellt stöd till civilsamhället för integrationsinsatser. Samtidigt får inga offentliga medel, på vare sig statlig eller kommunal nivå, användas till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration, jämställdhet och barnrättsperspektiv eller vår liberala och demokratiska samhällsmodell. Både statliga myndigheter och kommuner har ett ansvar att bättre följa upp hur offentliga medel används och i förekommande fall dra in bidrag och kräva återbetalning. De goda krafterna i civilsamhället ska få ökat stöd, men inte en krona i föreningsbidrag ska gå till extrema eller reaktionära krafter.

Boenden

Boendet spelar en central roll i nyanländas möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Närhet till en god arbetsmarknad, pendlingsmöjligheter, fun-

gerande skolor, förskolor och trygga bostadsområden spelar en avgörande roll för integrationen. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad.

Boendesegregation och trångboddhet är utbredda problem som får stora sociala konsekvenser. Särskilt allvarligt är det när barn växer upp i sådana förhållanden. Sömnen blir ofta lidande, liksom skolarbetet då det är svårt att sova och att göra läxor i lugn och ro hemma. Unga är ute sent på kvällarna eftersom de inte har någonstans att ta vägen. I lägenheter som delas av flera familjer utsätts kvinnor för tryck att ha slöjan på även hemma, eftersom de delar boende med främmande män. Det finns också en rad sanitära problem kopplade till att alltför många bor på för liten yta.

EBO-lagstiftningen har på många håll bidragit till trångboddheten och utanförskapen i utsatta bostadsområden. EBO-systemet ska inte avskaffas eftersom människor ska kunna bosätta sig var man vill. Samtidigt är det tydligt att det nuvarande systemet har bidragit till många problem. Liberalerna har drivit på för att EBO nu begränsas i vissa kommuner/kommundelar där läget är så ansträngt.

Fastighetsägare, både privata och kommunala, måste öka arbetet för att motverka otillåten vidareuthyrning och även förekomsten av fiktiv uthyrning som innebär att den nyanlände tvingas att betala för en adress utan möjlighet att bo där. Hyresvärden har ett ansvar att vidta åtgärder för att följa upp att hyreskontraktet motsvarar verkligheten när det gäller vilka som bor i en hyreslägenhet, men det behövs också ett ökat samarbete mellan fastighetsägare och det offentliga för att motverka svarthandel med hyreskontrakt och andrahandsuthyrning.

Den nästintill hundra procentiga dominansen av hyresrätter i vissa områden och den totala dominansen av bostadsrätter i andra områden är en fråga som måste uppmärksammas. Vi vill ha fler hyresrätter men vi vill också att det ska finnas bättre valmöjligheter att äga sin bostad – även i de utsatta områdena. Kommuner bör ge sina bostadsbolag befogenhet att bli byggherrar för projekt där nya bostadsrättsfastigheter eller ägarlägenheter byggs i utsatta områden.

Enligt anvisningslagen ska alla kommuner ta emot nyanlända. Redan vid anvisningen till kommunen ska det tydliggöras att alla har ett ansvar att hitta ett eget boende och jobb för att kunna stå på egna ben. Kommunen ska på olika sätt stödja den nyanlände att hitta egen bostad till exempel genom att skriva in sig i en bostadskö. Om nyanlända från början kommer in i ordinarie kösystem undviks i högre utsträckning att grupper ställs mot varandra.

Privatpersoner måste enklare kunna hyra ut villor, lägenheter eller delar av dessa. Det behövs ytterligare steg i den friare hyressättningen vid uthyrning av villor, bostadsrätter och ägarlägenheter genom en generösare beräkning av den så kallade skäligen hyran.

Gulan Avci (L)

Maria Nilsson (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Johan Pehrson (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)